

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania D. Spółki z o.o. w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku
z udziałem J. U.
o podleganie ustawodawstwu polskiemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 31 stycznia 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 11 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1225/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującego się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1225/22, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 31 maja 2022 r., sygn. akt VII U 2320/20, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił odwołanie D. Sp. z o.o. w G. od decyzji organu rentowego z 2 czerwca 2020 r.

Decyzją z 2 czerwca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku wycofał zaświadczenia AI wydane dla J. U. na wniosek płatnika D. sp. z

o.o. potwierdzające, że w okresie od 2 września do 31 grudnia 2013 r. zastosowanie znajdowało ustawodawstwo polskie.

Od powyższej decyzji odwołał się płatnik składek D. sp. z o.o., zaskarżając ją w całości i wnosząc o umorzenie postępowania z powodu powagi rzeczy osądzonej, ewentualnie uchylenie zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu we wskazanych okresach w oparciu o ustawodawstwo polskie, a opłacone składki są należne w świetle ustawodawstwa polskiego z a wskazane okresy. Wniesiono o zasądzenie od organu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z 31 maja 2022 r., VII U 2320/20, uchylił zaskarżoną decyzję i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku (pkt 1) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku na rzecz D. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. kwotę 180 złotych plus VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer 883/2004 (Dz.U.UE L 284/1 z 30 października 2009 r. ze zm.); art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa. Sąd Apelacyjny zaakceptował zatem w całości ustalenia faktyczne

Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Sąd odwoławczy w pełni podzielił także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą. Zauważył przy tym, że wywód Sądu Okręgowego odwoływał się wprost do stanowiska wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu wyroku z 19 sierpnia 2021 r. w - analogicznej do niniejszej - sprawie III AUa 1021/20.

Sąd Apelacyjny odwołał się do wyroku Sądu Najwyższego z 10 września 2020 r. w sprawie III UK 300/19 (LEX nr 3068752), w którym Sąd Najwyższy podkreślił, że weryfikacja i ewentualne ponowne ustalenie ustawodawstwa właściwego są niezbędne, jeżeli pojawią się nowe okoliczności lub nastąpi zmiana w sytuacji osób ubiegających się o wydanie formularza AI. Ustalenie ustawodawstwa właściwego i wystawienie dokumentów poświadczających stosowanie danego ustawodawstwa (AI) nie przesądzają o niemożności zgłoszenia w późniejszym terminie wątpliwości co do zasadności podjętych rozstrzygnięć - w trybie art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Z perspektywy pracowników objętych zaświadczeniem AI jego wycofanie - przy braku współpracy instytucji cofającej to zaświadczenie oraz instytucji właściwej w świetle prawidłowo zastosowanych przepisów rozporządzenia 883/2004 - skutkuje powstaniem stanu niepewności co do istnienia tytułu ubezpieczenia, zakresu ochrony i instytucji właściwej do jej udzielenia. Niepewność ta godzi w efektywność unijnego prawa o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a przez to w efektywność swobody przepływu pracowników. W przypadku jednostronnego wycofania zaświadczenia AI przez instytucję właściwą Państwa Członkowskiego zachodzi bowiem poważne ryzyko, że:

1) określona osoba zostanie wyłączona z systemu zabezpieczenia społecznego państwa tej instytucji, która zaświadczenie wycofała;

2) do czasu objęcia systemem zabezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego (zazwyczaj miejsca wykonywania pracy) nie byłaby objęta ustawodawstwem żadnego państwa;

3) instytucja państwa wykonywania pracy mogłaby nie objąć tej osoby swoim systemem zabezpieczenia społecznego (np. z uwagi na niepodzielenie stanowiska instytucji wycofującej zaświadczenie A1, brak zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia we „właściwym” państwie członkowskim, upływ terminów przewidzianych w prawie krajowym na skuteczne objęcie ubezpieczeniem społecznym, itp.);

4) pracownik delegowany (mający interes prawny i faktyczny) musiałby albo wnosić o objęcie ubezpieczeniem w innym, właściwym państwie członkowskim albo zaskarżyć odmowę objęcia ubezpieczeniem we właściwym państwie członkowskim (co w przypadku zakończenia okresu delegowania byłoby praktycznie niemożliwe);

5) pracodawca takiego pracownika nie ma interesu faktycznego w ponoszeniu kosztów związanych z objęciem ubezpieczeniem społecznym w państwie członkowskim wykonywania pracy.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że w sprawie rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy zarzuty skargi kasacyjnej opierały się na braku współdziałania polskiego organu rentowego z belgijską instytucją właściwą oraz wynikającą z braku tego współdziałania luką w okresie podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego któregośkolwiek z państw członkowskich przez pracowników odwołującego się. Podobnie było w niniejszej sprawie, belgijska instytucja właściwa zwróciła się do polskiego organu rentowego o zweryfikowanie zasadności wydania formularzy A1 dla pracowników odwołującego się pod kątem spełnienia przez odwołującego się przesłanki prowadzenia na terytorium Polski znacznej części działalności innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym. O samych wynikach kontroli - wskazujących na to, że odwołujący się nie spełniał warunków podmiotu delegującego w rozumieniu art. 13 rozporządzenia 883/2004 - polski organ rentowy poinformował belgijską instytucję. Z ustaleń postępowania sądowego nie wynikało jednak, by instytucja belgijska zareagowała w jakikolwiek sposób na informacje ze strony polskiej instytucji właściwej o wynikach przeprowadzonej kontroli. Nie wynikało z nich również, by organ rentowy poinformował instytucję belgijską o zamiarze unieważnienia zaświadczenia A1, ani że obie te instytucje uzgodniły stanowisko w przedmiocie wyłączenia pracowników odwołującego się z podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i objęcia tych

pracowników ustawodawstwem belgijskim. Oznaczało to - jak stwierdził Sąd Najwyższy - że w świetle powyższych okoliczności faktycznych w wyniku wycofania zaświadczenia A I pracownicy odwołującego się przestali podlegać ustawodawstwu polskiemu. Jednocześnie w sprawie brak ustalenia, czy rzeczywiście zostali objęci ustawodawstwem belgijskim, skoro z ustaleń tych nie wynikało, ani czy polski i belgijski organy rentowe współpracowały ze sobą, ani czy rzeczywiście - jak zarzucał odwołujący się - nie współpracowały ze sobą na etapie wycofywania zaświadczenia A I.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że okoliczności faktyczne niniejszej sprawy są podobne do tych, które leżały u podstaw rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w sprawie III UK 300/19.

W ocenie Sądu drugiej instancji nie można było uznać, że pozwany i francuska instytucja ubezpieczeniowa w jakikolwiek sposób ustaliły wspólne stanowisko w sprawie, dotyczącej konkretnego ubezpieczonego.

Z okoliczności sprawy nie wynikało, aby obie te instytucje rzeczywiście uzgodniły stanowisko w przedmiocie wyłączenia J. U. z podlegania ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i objęcia go ustawodawstwem francuskim. Co więcej, jak wynika z pisma instytucji francuskiej przesłanego do ZUS za pośrednictwem poczty elektronicznej 16 grudnia 2020 r. Krajowe Centrum Firm Zagranicznych odmówiło rejestracji spółki D. za okres od 26 lipca 2013 r. do 31 grudnia 2015 r., ponieważ w myśl obowiązujących we Francji przepisów, składki na ubezpieczenie społeczne nie podlegają już ściąganiu, a zatem pracownicy, których okres ten dotyczy, nie mogą podlegać francuskim przepisom o ubezpieczeniu społecznym. Podobnie zatem, jak w sprawie rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy, w niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której były pracownik odwołującej się – J. U. został wyłączony w spornym okresie z podlegania ustawodawstwu polskiemu, a jednocześnie nie został objęty ustawodawstwem innego państwa członkowskiego. Niepodleganie przez pracownika objętego wycofanym zaświadczeniem A I żadnemu ustawodawstwu jest ewidentnie sprzeczne z zasadą podlegania jednemu ustawodawstwu właściwemu i efektywnością prawa unijnego w tym zakresie i nie może zostać zaakceptowane przez Sąd Apelacyjny.

Zdaniem Sądu odwoławczego, nie ma podstaw do uznania, że wydanie decyzji stwierdzającej niepodleganie polskiemu ustawodawstwu powoduje automatyczne objęcie ubezpieczeniem społecznym państwa miejsca wykonywania pracy. Konieczne jest w tym zakresie wydanie stosownego zaświadczenia przez państwo, w którym praca jest/była realizowana. Pozwany wydając zaskarżoną decyzję doprowadził do sytuacji, w której zainteresowany w spornym okresie wykonywania pracy nie podlega ubezpieczeniu żadnego z państw członkowskich. Sąd Apelacyjny podkreślił, że niewątpliwie z przepisów rozporządzeń koordynacyjnych można wyprowadzić obowiązek, zgodnie z którym instytucja wycofująca zaświadczenie AI powinna poinformować instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy o wydaniu takiej decyzji. Informacja ta powinna z kolei doprowadzić do objęcia danej osoby systemem zabezpieczenia społecznego „właściwego” państwa członkowskiego. Podstawy dla takiego obowiązku instytucji właściwych należy upatrywać w art. 2 ust. 2 rozporządzenia 987/2009. W tym celu wystarczająca byłaby taka wykładnia tego przepisu, zgodnie z którą ustalenia uzasadniające wycofanie zaświadczenia AI są „danymi niezbędnymi dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe” w rozumieniu art. 2 ust. 2 rozporządzenia 987/2009. Można również byłoby rozważyć, czy art. 2 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 nie należałoby interpretować w taki sposób, że instytucja zamierzająca wycofać zaświadczenie AI z obrotu powinna poinformować instytucję innego państwa już o samym zamiarze wycofania tego zaświadczenia. Dzięki takiemu zabiegowi docelowa instytucja właściwa państwa członkowskiego posiadałaby informacje uprawniające do podjęcia czynności zmierzających do objęcia danej osoby ustawodawstwem w zakresie zabezpieczenia społecznego tego państwa. W obu przypadkach uchybienie obowiązkowi informacyjnemu nie oznaczałoby jednak wadliwości decyzji instytucji właściwej cofającej zaświadczenie AI, gdyż obowiązek ten wiąże instytucje właściwe poza postępowaniem w przedmiocie wycofania tego zaświadczenia.

Sąd Apelacyjny podzielił interpretację art. 5 rozporządzenia 987/2009, zgodnie z którą, o ile w przypadku ustalania ustawodawstwa właściwego dla osoby nie objętej za dany okres zaświadczeniem AI uzasadnione i bezpośrednio

wynikające z art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 jest przyjęcie, że ustawodawstwo to staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych zainteresowanych państw członkowskich, także w przypadku ich milczenia, o tyle podstawowa zasada systemu koordynacji zabezpieczeń społecznych nie pozwalająca na objęcie danej osoby więcej niż jednym ustawodawstwem, a z drugiej strony - na wyłączenie jej z podlegania jakimukolwiek ustawodawstwu sprzeciwia się takiemu procedowaniu przez instytucje właściwe państw członkowskich, a także sądy, w wyniku którego osoba ta - objęta wcześniej za dany okresem zaświadczeniem AI - zostaje wyłączona z systemu ubezpieczeniowego jednego państwa członkowskiego przy jednoczesnym braku włączenia do systemu innego państwa członkowskiego. Nie sposób nie zauważyć, że w pierwszym wskazanym przypadku sposób procedowania dopuszczający milczącą zgodę organu prowadzi do włączenia danej osoby do systemu ubezpieczeniowego jednego z państw członkowskich, podczas gdy w przypadku cofnięcia zaświadczenia AI brak rzeczywistej współpracy instytucji ubezpieczeniowych państw członkowskich może doprowadzić do wyłączenia danej osoby z jakiegokolwiek systemu zabezpieczenia społecznego.

W rozpoznawanej sprawie - jak wynika z informacji udzielonej przez francuski organ ubezpieczeniowy - tak właśnie się stało.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie organ rentowy nie przeprowadził zatem właściwego postępowania, którego efektem było uchylenie „Zaświadczenia AI o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do osoby uprawnionej” wystawionego dla J. U. na okres od 2 września 2013 r. do 31 grudnia 2013 r.

Mając na względzie wskazane uchybienia, Sąd pierwszej instancji zasadnie wskazał, że organ rentowy powinien wszcząć procedurę wskazaną w art. 83a ustawy systemowej w celu weryfikacji ostatecznych decyzji - zaświadczeń AI, powinien przeprowadzić procedurę określoną w art. 5 rozporządzenia 987/2009 i w ramach tej procedury zbadać okoliczności niniejszej sprawy, pod kątem spełnienia przesłanek odpowiednio z art. 12 i 13 rozporządzenia nr 883/2004, przy czym konieczna jest rzeczywista współpraca z instytucją francuską, co nie może ograniczać się do wysłania stosownych zawiadomień i oczekiwania na

potwierdzenie ich doręczenia, ale powinno oznaczać faktyczną wymianę informacji w przedmiocie istnienia albo nieistnienia podstaw do cofnięcia zaświadczenia A1 oraz rzeczywiste, jednoznaczne uzgodnienie stanowiska co do tego, któremu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia będzie podlegał J. U. za sporny okres. Nie jest możliwe wycofanie zaświadczenia A1 o podleganiu ustawodawstwu polskiemu w przypadku braku włączenia ubezpieczonego za przedmiotowy okres do francuskiego systemu ubezpieczeń. Dopiero ewentualna decyzja, która faktycznie spowoduje skutek w postaci „cofnięcia zaświadczenia A1” będzie podlegać weryfikacji merytorycznej celem zbadania przesłanek do jej wydania.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną organ rentowy w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego); pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych, na najwyższym szczeblu sądownictwa krajowego i europejskiego, budzących poważne wątpliwości interpretacyjne i w praktyce przy ich stosowaniu, a mianowicie utrzymanie w obrocie prawnym skarżonego wyroku spowoduje, że organ rentowy będzie zobligowany *de facto* do ponownego poinformowania francuskiej instytucji ubezpieczeniowej (która już otrzymała informację o zastosowaniu francuskiego ustawodawstwa w spornym okresie i anulowaniu zaświadczenia A1), o ustaleniu właściwego ustawodawstwa. Instytucja francuska nie wniosła zastrzeżeń, zatem formalnie ustawodawstwo innego państwa, zgodnie z art. 16 rozporządzenia 987/2009 zostało już ustalone.

Francuska instytucja ubezpieczeniowa zaprezentowała postawę milczącą w czasie znacznie przekraczającym dwumiesięczny termin określony w art. 16 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z 16

września 2009 roku (Dz.Urz. UE. L Nr 284, str. 1). Następnie w sposób dowolny, niczym i przez nikogo nieograniczony oświadcza swobodnie odmowę rejestracji jako płatnika składek firmy D. sp. z o.o., co w konsekwencji niesie negatywne skutki ubezpieczenia społecznego w stosunku do J. U..

Sądy obu instancji nie zajęły się rozstrzygnięciem faktycznym zaistniałego w niniejszej sprawie problemu merytorycznego, zgłaszania w sposób nieprawidłowy przez firmę D. sp. z o.o. do polskiego systemu ubezpieczeń społecznych pracowników oraz przekazywania nieprawdziwych informacji podczas występowania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskami o wydanie zaświadczeń AI dotyczących polskiego ustawodawstwa właściwego dla pracowników (w niniejszej sprawie dotyczy ubezpieczonego J. U.), którzy w rzeczywistości *de facto* wykonywali pracę na terytorium innego państwa członkowskiego, w rozumieniu przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego obowiązujących w UE.

Wobec powyższego, w świetle przedstawionego stanu faktycznego i prawnego sprawy - zdaniem organu rentowego, zachodzi pierwotna potrzeba wykładni przez TSUE przepisu art. 16 ust. 3 rozporządzenia brzmiącego w języku polskim: „Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii”.

Dalej pełnomocnik strony skarżącej wskazał, że od postawionego na wstępie pytania zależy zasadność rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Jeśli TSUE uznałoby, że upływ omawianego terminu automatycznie powoduje objęciem systemem ubezpieczeń społecznych określonym w ustawodawstwie tymczasowym to skutkowałoby zasadnością wydania decyzji, gdyż ubezpieczeni nie pozostawaliby poza systemami ubezpieczeń społecznych tylko podlegaliby jak w

przedmiotowej sprawie systemowi francuskiemu. Tym samym przeprowadzenie przez TSUE wykładni omawianego przepisu staje się zasadne dla przedmiotowego postępowania jak i dla wykładni przepisów prawa unijnego w całym systemie prawnym UE.

Skarżący zauważył, iż wskazana kwestia prawna nie jest jednostkowym przypadkiem, a zatem jej rozstrzygnięcie będzie miało istotny wpływ na rozpoznanie podobnych spraw w przyszłości, a także będzie stanowiło doprecyzowanie w drodze wykładni sądowej obowiązujących w tym zakresie niespójnych przepisów uchwalonych przez ustawodawcę krajowego i przepisów unijnych.

Ponadto mając na względzie przedstawiony stan faktyczny i prawny pełnomocnik skarżącego podniósł, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż jest niewątpliwa, pewna, zaś zasadność zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną orzecznictwie i nauce prawa.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o:

1. odmowę przyjęcia ww. skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o oddalenie skargi kasacyjnej w całości;
3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne

zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.); występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd

Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z

procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Sformułowane przez skarżącego problemy prawne, przedstawiane jako zagadnienia prawne i uzasadniające twierdzenie o potrzebie wykładni przepisów, nie mają przymiotu istotnych zagadnień prawnych i nie budzą poważnych wątpliwości w zakresie wykładni wskazanych przepisów prawnych, zauważyć bowiem należy, że skarżący nie sformułował żadnego konkretnego zagadnienia prawnego, które miałyby być przedmiotem interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, ograniczając się do ogólnego wskazania na potrzebę wykładni art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego. Zauważyć należy, że skutki wyroku nie są zagadnieniem prawnym, które mogło by stanowić podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W dalszej kolejności należy zauważyć, że wykładnia art. 16 rozporządzenia wykonawczego była już przedmiotem bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wskazać choćby należy na wyrok TSUE z 16 listopada 2023 r., w sprawie C-422/22, w którym Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że art. 5, 6 i 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z 22 maja 2012 r., należy interpretować w ten sposób, że:

- instytucja wydająca zaświadczenie A1, która w następstwie przeprowadzenia z urzędu ponownego badania informacji, na których oparto

wydanie tego zaświadczenia, stwierdza nieprawdziwość tych informacji, może wycofać omawiane zaświadczenie bez uprzedniego wszczynania przewidzianej w art. 76 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012, procedury dialogu i koncyliacji z właściwymi instytucjami zainteresowanych państw członkowskich celem określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Strona skarżąca nie przedstawiła również jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że wskazane w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia

prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662). Pełnomocnik strony skarżącej nie może powoływać się na wewnętrznie sprzeczne przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oczekiwać, że Sąd Najwyższy „wybierze” sobie przesłankę, która akurat będzie „pasowała” do okoliczności danej sprawy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801).

[SOP]

[ms]

